

4. ‘Weg met de fiscus!’ De N-VA en de belastingen

‘Bernard Arnault?’

Laat maar komen die Fransen!’

– Theo Francken

De Diamantclub

In het stadsmagazine *CittA* toont Bart De Wever apetrots zijn presse-papier in de vorm van een ‘A’ met een diamantje bovenaan elke zijde. Enkele weken na zijn verkiezing tot burgemeester heeft hij het kleinood gekregen van de Antwerpse diamantsector. Maar voor hij burgemeester werd, heeft De Wever ook al zo’n presse-papier met diamanten laten maken: als geschenk voor de even flamboyante als conservatieve Londense burgemeester Boris Johnson.

De liefde tussen de Antwerpse diamantairs en de N-VA is wederzijds. Op 2 december 2010 werd in het Huis van de Parlementsleden in Brussel de Diamantclub opgericht. Voorzitter werd Jan Jambon, vandaag N-VA-fractieleider in de Kamer en burgemeester van Brasschaat. Frederik-Willem Schiltz van Open Vld en Servais Verherstraeten van CD&V werden ondervoorzitters. Jan Jambon, die een Voka-stage in de diamantsector achter de rug had, vond het nodig de bevriende parlementsleden van de Antwerpse diamantairs te verzamelen in een club waar alles draait om het Antwerp World Diamond Centre, het AWDC. ‘In de diamantclub willen we politici samenbrengen die de waarden en belangen van onze diamanthandel verdedigen,’ stond te lezen in de uitnodiging.¹¹¹ Het bestaan van zo’n club was blijkbaar een urgentie geworden.

Hoe dat kwam? Eind 2006 was de diamantsector opgeschrikt door een resem huiszoeken in het kader van de zaak-Monstrey. Speurders hadden ontdekt dat Monstrey World Wide Services nv, een verzendingsbedrijf van bewaakte diamanttransporten, de spil was van een zwarte handel. Zowat de halve diamantsector maakte gebruik van de vervalste documenten die Monstrey aanleverde, waardoor grote partijen in het zwart verhandeld konden worden. Het bedrijf van zaakvoerder Raymond Monstrey schakelde zelfs leden van de lokale politie in als diamantkoeriers. Op papier brachten die koeriers diamanten naar het buitenland, in werkelijkheid belandden ze gewoon op de Antwerpse zwarte markt. Het was een fraudecarousel van ruim 800 miljoen euro.

In een poging het gerechtelijk onderzoek in de zaak-Monstrey af te blokken haalde de diamantlobby alles uit de kast: dreigementen, zich wentelen in de slachtofferrol, het gerecht opjagen dan wel afremmen, ondertussen onderhandelen over een zo gunstig mogelijke minnelijke schikking en... politici inschakelen voor het indienen van diamantvriendelijke wetsvoorstellen. De juristen Axel Haelterman en Raf Verstraeten, beiden raadsman van het Antwerp World Diamond Centre, stelden een wetsvoorstel op dat werd ingediend door onder andere Ludo Van Campenhout, toen nog van Open Vld, Servais Verherstraeten en Bart De Wever. Het voorstel wilde het de onderzoeksrechter in fraudedossiers moeilijk maken diamanten en andere ‘bedrijfsgoederen’ in beslag te nemen. Inbeslagname kon pas na akkoord van een expert ‘met een gedegen ervaring in de bedrijfswereld’, lees: de grote diamantairs zelf. De Vereniging van Belgische Onderzoeksrechters sprak van ‘een regelrechte inbreuk op de scheiding der machten en een aanslag op onze onafhankelijkheid.’¹¹² Het wetsvoorstel, dat nochtans steun kreeg uit zowat alle grote

politieke families, botste op een negatief advies van de Raad van State en geraakte niet goedgekeurd.

Intussen kwam de sector al met een tweede schandaal in het nieuws. In het jaar 2010 belandden lijsten van de Zwitserse tak van de HSBC-bank bij het Belgische gerecht. Die lijsten bewezen zwart op wit dat miljarden euro met medeweten van de bank fiscaal waren verdonkeremaand, en ja, opnieuw waren Antwerpse diamantairs betrokken partij. Volgens *De Tijd* ontdekte de Bijzondere Belastinginspectie zwarte rekeningen met 1,2 miljard dollar erop. Veel stond op het spel, er brak een heuse magistratenoorlog uit rond het dossier. Fraudejager substituut Peter Van Calster werd via intriges uitgeschakeld. In die woelige maanden richtte Jan Jambon zijn Diamantclub op, het was einde 2010.

De advocaten van de diamantairs kropen opnieuw in hun pen. Ze schreven het ontwerp van wat later ‘de afkoopwet’ zou gaan heten, de ‘wet op de verruimde minnelijke schikking’, in uitgebreid overleg met vrienden van de Diamantclub.

Niet eens een half jaar later – toen waren al 50 parlementsleden lid van de Diamantclub – werd de afkoopwet in ijltempo door het parlement afgehandeld. Indiener van de wet was... Servais Verherstraeten. Het was 11 april 2011. Door de haast en spoed zat de tekst zo stuntelig ineen dat op de dag van de stemming in de Kamer al een reparatie-wetsvoorstel werd ingediend in de Senaat. Elke hindernis werd snel weggewerkt. Door deze afkoopwet kunnen fraudeurs in alle fasen van een onderzoek een minnelijke schikking treffen.

Was het om de overwinning te vieren dat enkele weken later, op 6 mei 2011, een twintigtal parlementsleden met de Diamantclub op bezoek gingen bij het AWDC? Voorzitter

Jan Jambon en ondervoorzitter Willem-Frederik Schiltz toonden bij die gelegenheid alleszins hoe blind zij bleven voor de nochtans bewezen malafide toestanden. De eerste zei dat de Diamantclub ‘af wil van de jarenlange stiefmoederlijke behandeling die de sector onderging’, de tweede wees erop ‘dat de diamantsector in Antwerpen niet alleen streng gecontroleerd wordt, maar ook hypertransparant is.’¹¹³ Ja ja.

Het Antwerp World Diamond Centre liet op 16 januari 2012 in een eigen mededeling weten: ‘Als koepelorganisatie voor de diamantsector heeft het AWDC inhoudelijk bijgedragen tot de totstandkoming van de nieuwe wetgeving inzake de uitbreiding van de mogelijkheden tot het sluiten van een minnelijke schikking.’ *Het Nieuwsblad* schreef ‘s anderendaags: ‘Het is voor politici altijd gemakkelijk te kunnen vertrekken van een kant-en-klare wettekst. Daarom zette de diamantsector, vertegenwoordigd door de topadvocaten Axel Haelterman en Raf Verstraeten, zich aan het schrijven. Ze gaven samen de imput voor de tekst.’

Axel Haelterman, de raadsman van de AWDC, verdedigde zich: ‘Er is toch niets mis met zo’n manier van werken. Het is een mooi voorbeeld van overleg tussen de gerechtelijke wereld en de ondernemingswereld.’¹¹⁴

Een ‘mooi voorbeeld’? De wet is een hocus pocus: u fraudeert voor miljoenen euro en vliegt tegen de lamp; maar als u geld heeft kan u aan de cel ontsnappen. De goochelende verdedigers van de afkoopwet hielden doodernstig vol dat je op die manier kan vermijden dat de grote fraudedossiers door juridische hoogstandjes telkens verjaren en zo aan justitie ontsnappen.

Het is zo klaar als een klontje dat de afkoopwet aan de goede witteboordencriminelen een ontsnappingsroute biedt.

Ze krijgen een duwtje in de rug: fraudeer en als u gepakt wordt, treffen we een minnelijke schikking en daarvoor gebruikt u een deel van het geld dat u verdiend heeft. Zo zitten we weer in de tijd van *De Loteling*, toen de beter gegoeden ook hun dienstplicht konden afkopen. De voorzitter van de Liga voor Mensenrechten, Jos Vander Velpen, vond dat ‘mooie voorbeeld’ dan ook een draak van een wet: ‘Het kan toch niet dat wie rijk is, zijn straf kan afkopen? Dat is een aanfluiting van het gelijkheidsbeginsel. Is het niet cynisch dat de minister van Justitie al verklaard heeft dat het geld van de schikkingen gebruikt kan worden voor de bouw van nieuwe gevangenissen? De gevangenen waar dan de armere burgers terechtkomen.’¹¹⁵

Dankzij de kersverse afkoopwet kon Omega Diamonds in een derde fiscaal schandaal via een deal met het gerecht alle rechtsvervolgving afkopen. We schrijven dan al 2013. Onderzoek had uitgewezen dat Omega Diamonds meer dan 2 miljard euro winst uit Angola en Congo verborgen hield voor de fiscus via fraudecircuits in Genève en Dubai. Omega Diamonds kwam er dankzij de afkoopwet met 160 miljoen euro aan de fiscus vanaf: een belastingpercentage van minder dan 8 procent. Niemand van de verdachten zou vervolgd worden wegens financiële fraude.

Dat Axel Haelterman de pen van de afkoopwet vasthield terwijl hij tegelijk als advocaat van de diamantsector optrad in de fraudezaak, speelde volgens Jan Jambon ‘geen enkele rol’.¹¹⁶

In de zomer van 2013 zat de Antwerpse diamantsector nog met een andere zaak in de fiscale schandaalsfeer: ze dook op in de *offshore leaks*. Op een morgen plaatste het Internationaal Consortium van Onderzoeksjournalisten (ICIJ) honderdduizend fiscale constructies in belastingparadijzen op het internet. Naar schatting 25.000 miljard dollar zit verborgen in die belas-